

ÇANKAYA REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

PANDEMİ SÜRECİNİN LİSE DÜZEYİ GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ BİZE NE OLDU/OLUYOR?

PANDEMİ SÜRECİNİN LİSE DÜZEYİ GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİZE NE OLDU/OLUYOR?

HAZIRLAYANLAR

ÇANKAYA REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

Adem HIDİR

Özgür BOZTAŞ

Hüseyin ŞEN

Berrak KÖKLÜ SAĞKAL

Oya ASLAN TOMAÇ

Araştırmanın Yapıldığı Okulların Müdürleri	Araştırmanın Yapıldığı Okulların Rehber Öğretmenleri/Psikolojik Danışmanları
Ankara Atatürk Lisesi	
Adil YAMAN	Bahanur YÜKSEL AKPINAR
Fatma Yaşar Önen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	
Seyami GÜZEL	Sabriye ÇAĞLAR BAKIRTAŞ
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	
Uğur ALBAKIR	Hümeyra TOĞAN
Tapu Kadastro Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	
Mehmet Hanifi SOLAK	Ayfer KAYALAR

İçindekiler

GİRİŞ	2
YÖNTEM	10
Araştırmanın Yöntemi	10
Araştırma Verilerinin Toplanması	10
Verilerin Analizi	11
BULGULAR	12
Pandemide Zaman Yönetimi	12
Pandemide Uzaktan Eğitim	12
Pandemide Yüz Yüze Eğitim	13
Pandemide Temizlik Alışkanlığı	15
Pandemide Sosyal Medya Kuralı.....	15
Pandemide Fiziksel ve Duygusal Olarak Yaşananlar	16
Pandemide Teknoloji Kullanımı.....	17
Pandemide Çevre ve Canlılar	18
Pandemi Öncesi ve Sonrası Ben.....	19
TARTIŞMA ve SONUÇ	21
KAYNAKÇA	24
EK	25
Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Bilimsel Araştırma Faaliyeti Onayı.....	25

GİRİŞ

İnsanlığın neredeyse periyodik aralıklarla karşı karşıya kaldığı salgınların bir yenisi içinde bulunduğumuz zaman diliminde 2020 yılında yaşandı. Etkisi azalmaya başlamış olsa da halen devam etmektedir. İnsanlığın gündemine giren pandemik durum ister istemez araştırmaların da öznesini oluşturmuştur. Konunun bir araştırma olarak araştırılması fikri Ankara Atatürk Lisesi öğrencilerine aittir. Öğrencilerimizin konuyla ilgili yaşadıklarını üzerinde düşünmeleri ve bunu bir araştırma çerçevesinde hayata geçirerek gelecek kuşaklara bir katkı sunma düşüncelerini önce kendi okulunda öğretmenleriyle paylaşmışlar, sonra da okulları tarafından öğrencilerinin fikri Merkezimizle paylaşılmıştır.

Bunun üzerine 22.12.2021 tarihinde araştırma fikrini ortaya atan öğrenciler ve okul psikolojik danışmanı Bahanur Yüksel Akpınar'ın katılımıyla çevrimiçi bir toplantı gerçekleştirilmiş, öğrencilerimizin konuya ilişkin fikirlerini ifadelerine olanak tanınmıştır.

Konunun bir araştırma fikri olarak hayata geçirilmesi Merkezimizce de değerlendirilerek kararlaştırılmasıyla bir birlikte "Pandemi Sürecinin Lise Düzeyi Gençler Üzerinde Etkileri"ni araştırmak üzere "bilimsel araştırma faaliyeti" konulu Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden onay alınmıştır (Ek-1).

Araştırmanın daha kapsayıcı olması açısından, araştırma çalışma grubunun Ankara Atatürk Lisesinin yanında Tapu Kadastro Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi ve Fatma Yaşar Önen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinden oluşturulmasına karar verilmiştir.

Çalışma grubu okullarımızdan Tapu Kadastro Mesleki Teknik Anadolu Lisesinin (2022) raporunda pandeminin dünyada ortaya çıkışı, ülkemizde başlangıcı ve sonrasında yapılandırma çalışmalarına şu şekilde yer verilmiştir:

SARS-CoV-2 olarak adlandırılan virüs 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan'da ortaya çıkmıştır. Çin'de ilk vakaların tespit edilmesiyle birlikte Türkiye'de Sağlık Bakanlığı ve diğer bakanlıklar çeşitli önlemler almıştır. Bu nedenlerle covid-19 virüsünün ülkeye gelişi geciktirilmiştir. Türkiye'de ilk vaka ise 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür.

Sınırların kapatılması ve dış hat uçuşlarının durdurulması, yurt içi ulaşım kısıtlamaları, sokağa çıkma yasakları gibi kitlesel hareketliliği azaltmaya yönelik tedbirler alınmıştır. Salgından en fazla etkilenen ülkelerde vaka sayılarının artmasıyla sağlık sistemleri üzerinde büyük yük oluşmuş, ilaç ve tıbbi ekipman stoklarında sıkıntılar yaşanmıştır.

Tüm dünyayı etkileyen koronavirüs (Covid-19) salgını sağlık, ekonomi ve turizm sektöründe olduğu kadar eğitim sektöründe de küresel bir krize sebep olmuştur. Dünyanın hemen hemen her ülkesinde salgınla mücadele kapsamında okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde yüz yüze eğitime ara verilmiştir.

UNESCO verilerine göre dünya çapında öğrencilerin yaklaşık yüzde 92'si okullardan uzak kalmıştır. %90'dan fazla ülkede okullar tamamen kapanmıştır. Bazı ülkelerde ise yerel, bölgesel ve eyalet ölçeğinde okullarda örgün eğitime ara verilmiştir. Salgın nedeniyle okulların kapanmasıyla eğitim faaliyetleri öğrencilerin evlerinde olacak şekilde uzaktan devam etmiştir. Bu kapsamda pek çok ülke uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Uzaktan eğitim kararı hemen her ülkede benzerlik gösterse de uzaktan eğitimin uygulanış şekli, kapsamı ve içeriği ülkelerin öğrenci nüfusları, öğretmen kapasiteleri, teknolojik altyapı ve imkanlarına göre farklılık göstermiştir. Ülkelerin bir kısmı televizyon, radyo, internet gibi araçlar üzerinden öğrencilerinin eğitimlerine devam ederken bazı ülkeler ise var olan uzaktan eğitim altyapılarını ve sistemlerini kullanarak öğrencilerinin eğitim öğretim süreçlerinin devamını sağlamaya çalışmıştır. Örneğin Çin, İtalya, Güney Kore, Fransa, Portekiz, Suudi Arabistan, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi pek çok ülke teknoloji altyapılarıyla uzaktan eğitim faaliyetlerini sürdürme yoluna gitmiştir.

Türkiye'de de okullar ve eğitim kurumları 16 Mart 2020 tarihinde kapatılmış, yüz yüze eğitime ara verilmiştir. İlkokul, ortaokul ve liselerde 23 Mart 2020 Pazartesi'den itibaren öğrencilerin evlerinden katılabileceği uzaktan eğitim faaliyetleri başlamıştır.

Öğrenci gözünden pandemi dönemine ilişkin duyguları, düşünceleri, zaman yönetimlerini değerlendirerek, akranlarına ve gelecek kuşaklara benzer pandemilerle karşılaştıklarında yol gösterebilecek yaşantıları paylaşmak istedik.

Onların deyimiyle “Hayatımızın tam orta yerinde, anılar biriktirirken birden adı Korona olan bir virüs hayatımıza girdi. Birkaç ay içinde tüm yaşantımızı alt üst etti. Mevlana'nın dediği gibi

hayatımızın altı üstünden iyi olmadı tabii. Kendimiz, arkadaşlarımız, aile ilişkilerimiz, çevremiz... Akla gelebilecek her şey değişti. Biz size çevremizdeki değişimleri anlatacağız (10;K ve K).

Araştırma konusuyla ilgili ilçemiz liselerinin bazı durumlarına ilişkin bilgi edinebilmek amacıyla google form hazırlanarak gönderilmiş, 17 liseden gelen bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1 ve Tablo 2’de okulların pandemi öncesi ve sonrası sınıflara göre kontenjan bilgileri verilmiştir. Pandemi sonrasında öncesine göre 1383 kişilik bir kontenjan artışı gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 1
2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı (Pandemi Öncesi) Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi		0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi		53	49	91	85	278
Ankara Atatürk Lisesi	283	296	288	364	356	1304
Ankara Fen Lisesi		119	117	113	111	460
Bahçelievler Anadolu Lisesi		204	244	167	98	713
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi		169	259	208	108	744
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi		40	53	35	45	173
Çankaya Anadolu Lisesi		166	299	101	65	631
Çankaya Kılıçaslan MTAL		94	80	124	136	434
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi		206	232	81	114	633
Çiğdem Anadolu Lisesi		160	0	0		160
Fatma Yaşar Önen MTAL		190	53	137	212	592
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi		324	281	107	121	833
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi		210	200	190	100	700
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi		203	238	110	70	621
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi		160	240	170	115	685
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi		53	85	41	25	204
					Toplam	9165

Tablo 2
2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı (Pandemi Sonrası) Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhud Kadir Işık Anadolu Lisesi		186	0	0	0	186
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi		68	58	49	88	263
Ankara Atatürk Lisesi	285	487	282	290	272	1331
Ankara Fen Lisesi		145	113	113	108	479
Bahçelievler Anadolu Lisesi		207	207	241	122	777
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi		361	171	223	153	908
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi		57	53	35	0	145
Çankaya Anadolu Lisesi		360	167	251	66	844
Çankaya Kılıçaslan MTAL		142	123	89	151	505
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi		278	205	215	61	759
Çiğdem Anadolu Lisesi		360	150	0	0	510
Fatma Yaşar Önen MTAL		193	188	61	104	546
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi		202	327	291	64	884
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi		210	200	190	150	750
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi		207	203	225	71	706
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi		240	160	175	115	690
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi		88	50	78	49	265
					Toplam	10548

Tablo 3 ve Tablo 4’de pandemi öncesi ve sonrası devamsızlık bilgileri verilmiştir. Öncesi ve sonrasına ilişkin devamsızlık toplamında farklılık olmamakla birlikte, okul bazında değişen devamsızlık sayıları dikkat çekicidir.

Tablo 3
2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında Salgın Öncesi (Mart 2020 Tarihine Kadar)
Beş Gün ve Üzeri Devamsızlığı Olan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhud Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	41	35	81	58	215
Ankara Atatürk Lisesi					638
Ankara Fen Lisesi	14	23	32	84	153
Bahçelievler Anadolu Lisesi	121	108	93	34	356
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	118	197	185	93	593
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	50	45	30	40	165
Çankaya Anadolu Lisesi	35	56	38	52	181
Çankaya Kılıçaslan MTAL	44	38	67	94	243
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	82	122	47	67	318
Çiğdem Anadolu Lisesi	86	0	0	0	86
Fatma Yaşar Önen MTAL	35	11	28	76	150
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	76	48	32	22	178
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	10	12	25	43	90
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	94	149	77	66	386
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	60	120	70	80	330
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	3	4	6	0	13
				Toplam	4095

Tablo 4
2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında Salgın/Uzaktan Eğitim Döneminde (Mart 2021 Tarihine Kadar)
Beş Gün ve Üzeri Devamsızlığı Olan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uğur Kadir Işık Anadolu Lisesi		0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi		0	0	0	0	0
Ankara Atatürk Lisesi	176	313	232	245	248	1214
Ankara Fen Lisesi		16	33	46	96	191
Bahçelievler Anadolu Lisesi		109	95	92	28	324
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi		179	67	141	107	494
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi		40	35	30	0	105
Çankaya Anadolu Lisesi		165	23	36	28	252
Çankaya Kılıçaslan MTAL		0	0	0	0	0
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi		203	144	147	52	546
Çiğdem Anadolu Lisesi		171	79	0	0	250
Fatma Yaşar Önen MTAL		116	102	43	74	335
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi		0	0	0	0	0
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi		11	10	27	40	88
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi		0	0	0	0	0
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi		45	70	85	95	295
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi		0	0	0	0	0
					Toplam	4094

Tablo 5 ve Tablo 6’da pandemi öncesi ve sonrası MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’ne göre disiplin cezası alan öğrenci bilgilerine yer verilmiştir. Pandemi sonrasında disiplin cezası alan öğrenci sayısında, belirgin olmamakla birlikte bir artış gözlenmektedir. Pandemi öncesi bilgi gönderen 17 okuldan 13’ünde disiplin işlemi yapılırken, pandemi sonrası bunun üç okulda gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum gerçekten disiplin işlemini gerektirecek bir durum olmamasından mı yoksa, okullarımızın pandemi sonrasında disiplin işlemi gerektiren durumlara daha toleranslı mı yaklaştıkları; bu döneme ilişkin ayrı bir araştırma konusu olabilir.

Tablo 5

2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2020 Tarihine Kadar) MEB Ortaöğretim Kurumları
Yönetmeliğine Göre Disiplin Cezası Alan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	0	0	1	3	4
Ankara Atatürk Lisesi	0	0	0	0	0
Ankara Fen Lisesi	0	10	0	0	10
Bahçelievler Anadolu Lisesi	6	-	0	0	6
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	5	5	0	0	10
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Çankaya Anadolu Lisesi	2	4	0	0	6
Çankaya Kılıçaslan MTAL	19	13	0	0	32
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	1	1	0	0	2
Çiğdem Anadolu Lisesi	8	0	0	0	8
Fatma Yaşar Önen MTAL	5	0	3	3	11
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	10	1	0	1	12
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	0	3	2	0	5
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	1	3	0	0	4
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	2	5	4	0	11
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	0	0	0	0
				Toplam	121

Tablo 6

2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2021 Tarihine Kadar) MEB Ortaöğretim Kurumları
Yönetmeliğine Göre Disiplin Cezası Alan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ankara Atatürk Lisesi	0	0	0	0	102*
Ankara Fen Lisesi	0	14	3	0	17
Bahçelievler Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Çankaya Anadolu Lisesi	4	18	3	12	37
Çankaya Kılıçaslan MTAL	0	0	0	0	0
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Çiğdem Anadolu Lisesi	2	0	0	0	2
Fatma Yaşar Önen MTAL	0	0	0	0	0
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	0	0	0	0
				Toplam	158

*Sene başından itibaren derse geç girme, kıyafet,davranış bozukluğu ,kontROLSÜZ telefon kullanımı ile disiplin kuruluna 100 üstünde öğrenci gönderilmiştir. Kınama davranışları olduğu için öğrenci ile sözleşme yapılmıştır.

* 1 Öğrenci Sosyal Medyada Hakaret

* 1 Öğrenci Şiddet/Okuldan Kısa Süreli Uzaklaştırma

Tablo 7 ve Tablo 8’de pandemi öncesi ve sonrası açık liseye geçiş yapan öğrenci sayıları verilmiştir. Pandemi sonrası açık liseye geçen öğrenci sayısında belirgin bir fark görünmemekle birlikte; pandemi sonrası artan öğrenci kontenjanlarına rağmen açık liseye geçiş yapan öğrenci sayıları daha iyi anlaşılabilir. Pandemi sonrası açık lisenin bir benzerine dönüşen örgün eğitimle birlikte, öğrencilerin açık liseye geçme ihtiyaçlarının ortadan kalkmış olabileceği düşünülebilir.

Tablo 7
2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2020 Tarihine Kadar) Açık Liseye Geçiş Yapan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	0	8	8	2	18
Ankara Atatürk Lisesi	0	0	4	0	4
Ankara Fen Lisesi	0	0	0	0	0
Bahçelievler Anadolu Lisesi	0	0	25	80	105
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	1	2	4	23	30
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Çankaya Anadolu Lisesi	0	0	0	5	5
Çankaya Kılıçaslan MTAL	0	2	0	0	2
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	0	0	0	25	25
Çiğdem Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Fatma Yaşar Önen MTAL	13	13	19	53	98
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	1	0	1	10	12
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	0	0	1	11	12
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	0	0	0	4	4
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	0	0	2	2
				Toplam	317

Tablo 8
2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2021 Tarihine Kadar) Açık Liseye Geçiş Yapan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	0	9	8	4	21
Ankara Atatürk Lisesi	0	0	2	13	15
Ankara Fen Lisesi	0	0	0	0	0
Bahçelievler Anadolu Lisesi	0	0	40	75	115
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	1	1	2	15	19
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Çankaya Anadolu Lisesi	0	0	0	7	7
Çankaya Kılıçaslan MTAL	0	0	0	0	0
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	0	0	0	4	4
Çiğdem Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Fatma Yaşar Önen MTAL	17	15	15	19	66
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	0	1	1	12	14
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	0	0	0	5	5
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	1	0	1	10	12
				Toplam	278

Tablo 9 ve Tablo 10’da pandemi öncesi ve sonrası PDR servisine başvuran öğrenci sayılarına yer verilmiştir. Pandemi sonrası servise başvuran öğrenci sayılarında önemli ölçüde azalma olduğu görülmektedir. Bu durum pandemi nedeniyle yüz yüze görüşme olanağı kalmaması, öğrencilerin ailelerinin/sevdiklerinin yanında olmaları gibi nedenlerle destek ihtiyacı duymamalarından kaynaklanmış olabilir.

Tablo 9
2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2020 Tarihine Kadar) PDR Servisine Başvuran Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	23	18	42	34	117
Ankara Atatürk Lisesi	71	180	125	120	496
Ankara Fen Lisesi	4	9	11	6	30
Bahçelievler Anadolu Lisesi	109	89	104	10	312
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	193	98	29	39	359
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	30	15	10	10	65
Çankaya Anadolu Lisesi	94	129	60	89	372
Çankaya Kılıçaslan MTAL	39	27	42	62	170
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	55	28	23	49	155
Çiğdem Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0
Fatma Yaşar Önen MTAL	145	43	123	137	448
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	224	103	67	85	479
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	8	12	10	2	32
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	106	84	64	29	283
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	5	8	7	12	32
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	7	6	10	13	36
				Toplam	3386

Tablo 10
2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında (Mart 2021 Tarihine Kadar) PDR Servisine Başvuran Öğrenci Sayıları

Okul Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
50. Yıl Şehit Uhd Kadir Işık Anadolu Lisesi	23	0	0	0	23
Ali Hasan Coşkun Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	0	3	2	0	5
Ankara Atatürk Lisesi	118	215	209	201	743
Ankara Fen Lisesi	9	20	27	11	67
Bahçelievler Anadolu Lisesi	89	50	90	10	239
Bahçelievler Deneme Anadolu Lisesi	18	9	20	1	48
Balgat Aliye Yahşi Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	20	15	10	0	45
Çankaya Anadolu Lisesi	58	33	41	39	171
Çankaya Kılıçaslan MTAL	67	54	86	51	258
Çankaya Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi	7	0	5	0	12
Çiğdem Anadolu Lisesi	12	6	0	0	18
Fatma Yaşar Önen MTAL	127	142	37	76	382
Kırkkonaklar Anadolu Lisesi	6	107	87	25	225
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	1	1	1	0	3
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi	12	5	12	3	32
Sokullu Mehmet Paşa Anadolu Lisesi	7	2	2	6	17
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	9	15	18	20	62
				Toplam	2350

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Pozitif bilimlerin genellemeye özgü nicel araştırma yönteminden farklı olarak nitel araştırma, insana özgü bireysel özelliklerin farklı ve derin doğasına odaklanır. Bu kapsamda genellemelerden ziyade bilginin derinliği ve özgünlüğünün önemli olduğu iddiasını savunan nitel araştırma, büyük örneklem yerine daha küçük çalışma gruplarından elde edilen derin ve özellikli verilere odaklanır (Baltacı, 2019).

Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan odak grup görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Odak grup görüşmelerinin amacı, belirlenen bir konu hakkında katılımcıların bakış açlarına, yaşantılarına, ilgilerine, deneyimlerine, eğilimlerine, düşüncelerine, algularına, duygularına, tutum ve alışkanlıklarına dair derinlemesine, detaylı ve çok boyutlu nitel bilgi edinmektir (Stewart ve Shamdasani, 1990; Kitzinger, 1994, 1995; Krueger, 1994; Gibbs, 1997; Bowling, 2002; Akt. Çokluk. vd., 2011).

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırma kapsamında çalışma grubumuzu oluşturan okullarımızda görev yapan psikolojik danışmanlardan Ankara Atatürk Lisesinden Bahanur Yüksel Akpınar, Fatma Yaşar Önen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden Sabriye Çağlar Bakırtaş, Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesinden Hümeyra Toğan ve Tapu Kadastro Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden Ayfer Kayalar'ın katılımıyla 13.05.2022 tarihinde yüz yüze toplantı gerçekleştirilmiş, araştırmada üzerinde durulacak ana temalar, araştırmanın süreci ve verilerin nasıl elde edileceği konuşulmuş ve aşağıdaki ana temalar çerçevesinde çalışma verilerinin elde edilmesi kararlaştırılmıştır:

1. Pandemide Öğrenci Olmak
2. Pandemide Teknoloji Kullanımı
3. Pandemide Ben
4. Pandemi ve Çevrem

Çalışma grubuna sorulacak ana tema soruları kararlaştırılmış ancak görüşme anında ortaya çıkabilecek durumlara ilişkin de farklı soruların sorulabileceğine ilişkin esneklik sağlanmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okullara, sınıflara ve cinsiyetlerine ilişkin dağılım Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11
Çalışma Grubu Öğrencilerinin Dağılımı

Okulun Adı	Sınıfı			Cinsiyet	
	9	10	11	Erkek	Kız
Ankara Atatürk Lisesi			4		4
Fatma Yaşar Önen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi			5	2	3
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesinden		2	4	1	5
Tapu Kadastro Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2	6		2	6
Toplam	2	8	13	5	18

Okullarda görev yapan psikolojik danışmanların grup liderliğinde belirlemiş oldukları ve çalışmaya gönüllü olarak katılan odak grup öğrencileriyle, belirlenen temalar çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirilerek veriler elde edilmiştir. Verilerin elde edilmesinde doğrudan öğrencilerle yüz yüze görüşülerek araştırmanın amacı açıklanmış ve pandemiyle ilgili düşüncelerini, görüşlerini, tutumlarını, yaşantılarını temalarla ilişkili olarak yazmaları istenilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizinde toplanan verilerin özgün şekline mümkün olduğunca bağlı kalınması, gerektiğinde katılımcı ifadelerinin doğrudan alıntı yapılarak verilerin sunulması, söz konusu özgünlüğün geçerliğini artırır (Baltacı, 2019). Okullarımızda grup liderleri aracılığıyla elde edilen veriler Merkezimize iletilmiştir. Toplanan veriler Merkezimizde araştırmayı gerçekleştiren uzmanlarımızca ana temalar ve ortaya çıkan yeni temalar altında analiz edilmiş, öğrencilerin görüşleri, özgünlüğe sadık kalınarak araştırmaya yansıtılmıştır.

BULGULAR

Pandemi sürecinde lise öğrencilerimizin yaşadıklarını ve düşüncelerini yazılı olarak ifade ettikleri görüşleri incelenerek aşağıdaki temalar üzerinden değerlendirilmiştir. Temalarla ilgili olarak öğrencilerimizin görüşlerine, parantez içinde öğrencinin sınıfı ve cinsiyeti/cinsiyetleri (Örneğin 9;E ya da 9;E ve K gibi) bilgisi ile birlikte yer verilmiştir.

1. Pandemide Zaman Yönetimi

Pandemi sürecinde gerçekten hepimiz zorlu bir süreç geçirdik. Bu dönem bizi hem ruhsal hem de fiziksel olarak etkiledi. Pandemiden önceki "ben"e baktığımız zaman kendimizdeki gelişmeleri görebiliyoruz. Her ne kadar kendimizde bir gelişme görsek de bunun yanında dezavantajları da gördük. Pandemi sırasında birçok boş vaktimiz oldu ve bu vakitlerimizin çoğunu evimizde geçirmek zorunda olduğumuz için belirli sınırlar içerisinde olabildiğince kendimize vakit ayırmaya çalıştık. Arkadaşlarımızı göremediğimiz bu zamanda ailemizle daha çok vakit geçirmeye ve ailemizle daha fazla iç içe olmaya başladık. Birlikte vakit geçirmek için aktiviteler ayarladık. Bunlar arasında piknik yapmak, yemek yapmak gibi aktiviteler yer alabilir (10;K ve E).

2. Pandemide Uzaktan Eğitim

Online eğitimde göz teması kurmadan sadece bir ekrana bakarak ders dinlemek ve anlamaya çalışmak yüz yüze eğitim kadar iyi olmuyor. Ayrıca online eğitim sırasında bazı arkadaşlarımız imkanları olmadığı için online derslere giremiyorlardı ve bu kısımda fırsat eşitsizliği oluyordu. Biz online derslerimize katılabilsen bile katılmakta zorluk yaşayan arkadaşlarımız eğitiminden geri kalmak zorunda kalıyorlardı. Bu yüzden de okula gelmek ve herkesin eşit bir biçimde eğitim görmesini sağlamak biz öğrenciler için daha iyi oldu. Bu süreçte çalışma alışkanlığımızda fazla bir şey değişmedi aslında, sadece pandemi sürecinin başında ev ortamında okul hissiyatını alamadığımız için biraz odaklanma sorunu yaşadık ancak daha sonrasında bunu kontrol edip çalışma tekniklerimizi ve programlarımızı bu düzene göre ayarladıktan sonra odaklanma sorunumuzu biraz da olsa azaltmış olduk (10;K ve E).

Yüz yüze gibi olmadığını açıkça söyleyebilirim. Jest ve mimikler olmadığından anlaşılması daha zor oldu ve kimse mikrofonunu açıp konuşmak istemiyordu. İnternet altyapılarının kötü olması sonucu ders sırasında çok problem yaşadım. O yüzden baya olumsuz etkilendiğim söylenebilir (11;K).

Online eğitim sürecinde en çok sıkıntı çektiğim konu dikkat dağınıklığı oldu. Belki de pandeminin üzerimde bıraktığı en kötü etki bu olmuştur çünkü hala dikkat dağınıklığı sorunumu yenebilmiş değilim (11;E).

Öğrenciler her ne kadar odaklanma sorunu yaşasalar da online eğitimin zaman tasarrufu olduğu konusunda hem fikirler. Okula gitmek için hazırlanma ve yol süreci gibi bir zaman dilimi vakit kaybı olarak görülmektedir. Öğrencilere göre derse başlamak için saat 8’de uyanmak, okula gitmek için saat 6’da uyanmaktan daha iyi (11;K).

Öğrenciler uzaktan eğitimin yarattığı etkileri, Karataş (2020) 8. sınıflarda derslerin verimi azaldı, etkilemedi, ekrana bakmaktan sağlığın bozulması, kötünün iyisi; 12. sınıflarda ise derslerin verimi azaldı, yüz yüze öğretime özlem, derslerden soğuma, stres, etkilemedi ve denetimsizlik şeklinde ifade etmişlerdir.

Arık vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitim sürecini öğrenciler öğrenme /öğretme ortamı ve disiplin, zaman yönetimi ve ders süresi, esneklik ve erişilebilirlik, duyuşsal yeterlikler, öğrenme ve öğretme süreci, fırsat eşitliği ve ders sırasında bireysel ihtiyaçları giderme bakımından olumlu bulduklarını ifade ederken; öğrenme ve öğretmedeki yetersizlikler, öz düzenleme ve zaman yetersizlikleri, geri dönüt eksikliği duyuşsal yetersizlikler/olumsuz duyuşsal özellikler, teknolojik problemler ve yetersizlikler, öğrenme ortamı ve disiplin problemleri ve iletişim ve sosyalleşme kaynaklı yetersizlikler bakımından ise olumsuz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecine öğrencilerin farklı yaklaşımlarının olduğu gözlemlenmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları olanaklar ve bireysel farklılıkları bu yaklaşımlarını etkilediği düşünülebilir. Arık vd. (2021) çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası uzaktan eğitimin devam etmemesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

3. Pandemide Yüz Yüze Eğitim

Bu dönemde canlı derslerimiz oldu, canlı derslerimiz yüz yüze eğitim kadar etkili olmasa da öğretmenlerimizin emeği sayesinde derslerimizi olabildiğince anlamaya çabaladık ve bu dönemde teşekkür etmemiz gereken biri varsa o da bu ülkenin gelecek nesillerine bir şeyler öğretmek için çabalayan öğretmenlerimiz olmalıdır. Bu dönemde online eğitim ve yüz yüze eğitime değinirsek bizim için çok büyük bir farkla yüz yüze eğitimin daha etkili olduğunu görebiliriz. Pandemi sonrasında okula

döndüğümüz zaman hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını, pandemiden önceki şikayet ettiğimiz okul hayatımızın pandemiden sonraki okul hayatımızdan daha verimli olduğunu anladık(10;K ve E).

Ben yüz yüze eğitimi tercih ederim. İletişim sadece sözlü değil jest ve mimiklerle de yapıldığı için yüz yüze eğitim ile konuların anlaşılması daha kolay. Ayrıca saatlerce ekrana odaklanmak oldukça zor çünkü dikkat dağıtıcı bir sürü etken var. (11;K).

Pandemi sonrası okula döndüğümde bir yandan mutluydum fakat bir yandan da ilk tekrar kapanacak diye korkuyordum. Çünkü çok güzel bir arkadaş çevresi bulmuştum ve kaybetmekten korkuyordum. Ama bir süre sonra da bu korku geçti tabii. Öğretmenlerin biz öğrencilerle daha içten ve daha cana yakın ilişkiler kurmaya başladığını fark ettim sanırım onlar da bizi çok özledi. Yüzyüze eğitim mi yoksa online mı diye soracak olursam kendime kesinlikle yüzyüze eğitimi seçerim. Çünkü hem odaklanabiliyorum hem de sosyal yönden gelişimimi sürdürebiliyorum (11;E).

Öğrencimiz anket uygulayarak diğer öğrencilerin görüşlerini de içerecek şekilde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: Öğrencilere “Online eğitimi mi tercih ederdiniz yoksa yüz yüze eğitimi mi?” sorusu sorulduğunda öğrencilerin 3’te 2’si yüz yüze eğitimi tercih etmekte. Öğretmenle birebir iletişimde olamamak ve dikkat dağıtıcı unsurlardan dolayı derslere odaklanamamak yüzünden birçok öğrenci online eğitimi verimli bulmamaktadır. Öğrenciler yüz yüze eğitimi daha verimli bulsalar da aynı oranda okula gelmeyi tercih etmemektedirler. Öte yandan öğrenciler online eğitim sırasında, yarısı aile içi sorunlardan, internete erişimde yaşanan aksaklıklardan ve dış gürültülerden dolayı dezavantajlı durumlar yaşadıklarını, bu durumların da odaklanmalarını ve ders verimliliğini büyük ölçüde etkilediğini belirtmektedirler (11;K).

Yüzyüze eğitimi tercih eden öğrenciler, okula gelmek istemelerinin nedenini daha verimli olmasının yanı sıra pandemiye kıyasla çok daha rahat sosyalleşebildikleri için olduğunu aktarmış. Küçük bir kesim ise okulun vakit kaybı olduğunu düşünüyor (11;K).

Karataş (2020) 8. sınıf öğrencilerin pandemi döneminde en çok ne yapmayı özlediklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde dışarı çıkmayı, arkadaşlarıyla görüşmeyi, okula gitmeyi, kafe vb. yerlere gitmeyi, dışarıda tek başına dolaşmayı, arkadaşlarıyla dolaşmayı, bisiklet sürmeyi, birisiyle yüz yüze sohbet etmeyi ve spor yapmayı özlemektedir. Öğrencilerin özlemlerini okula gittiklerinde gerçekleştirebileceği özelemler olduğu bunun yolunun da yüz yüze eğitimden geçtiği görülmektedir. Yüz yüze eğitim birçok açıdan tartışılıyor olsa da ulusal ya da pandemide olduğu gibi uluslararası düzeyde afet, salgın ve travmalarda normalleşmenin en önemli göstergesi olarak kabul edilmektedir.

4. Pandemide Temizlik Alışkanlığı

Pandemi sırasında değiştiğini farketmiş davranışlar arasında ellerimizi sürekli yıkamak, dezenfektan sıkmak ve sağlığınıza dikkat etmek yer alabilir. Özellikle yanımızda kolonyaya taşımak ve belirli vakitlerde kullanmak pandemi sonrasında kendimizde gördüğümüz değişikliklerden birisi sayılabilir. Ayrıca maske takma gerekliliğine hem kişisel anlamda, hem de toplumsal açıdan adapte olmakta zorlandık. Özellikle sıcak yaz aylarında maskenin dezavantajlarını yaşadık. Lakin uzmanların tavsiyesi dahilinde maske kuralına riayet etmeye gayret gösterdik. Maske zorunluluğunun kalkmasıyla birlikte bu seferde maskesiz dışarı çıkmak tuhafımıza gitti ve maskesizliğe de alışmamız biraz zaman aldı (10;K ve E).

İnsanlar çevrelerinde neye şahit oluyorsa onu yapmaya yatkın olurlar. Pandemi de insanlar hijyenlerine dikkat etmeye başlayanları görünce onlarda olayın ciddiyetinin farkına varıp dikkat etmeye başladılar. Dünya kendini temizliyor diye sevinirken insan yine yaptı yapacağını. Maskesini çöpe atmak zor geldi, yanındaki ağaca astı. “Aman elim temiz olsun!” diye kullandığı kimyasallar başkalarına nasıl zarar veriyor diye düşünmedi yine bencilliğini konuşarak kullandı. Kullanmasın demiyoruz ama en azından en az zarar verenini kullansalardı (10;K ve K).

5. Pandemide Sosyal Mesafe Kuralı

Yavaş yavaş etrafındaki insanları azalttılar, kendilerini evleriyle sınırladılar. Gözden uzak olan gönülden de uzak olur. Tam da böyle oldu. Hayatının sonunun geleceğine inanan insan korkup kimseyle görüşmez oldu. Her ne kadar mesajlaşsak da, uzun uzun telefonla konuşsak da yan yana gelip bir kahve içmenin tadını alamadık (10;K ve K).

Pandeminin sonucu olarak yan yana gelemese de insanlar; “dezenfektanların insanlar arasındaki yardımlaşma duygusunu arttırdığından bahsetmiş miydik? Kolonyaya ikramlarından bahsediyoruz. Ya da maskesi olmayan birine maske verdiğimizden söz ediyoruz. Tabii insanların kendilerini mi korumaya çalıştığını yoksa gerçekten yardım mı yaptıklarını asla bilemeyeceğiz” (10;K ve K).

Sosyal mesafeyle birlikte kimseye sarılamamak ve fazla yaklaşmamak da bizi bu dönemde zorlayan şeylerden birisi oldu. Bunların yanı sıra kendimizde değişen bir diğer özellik ise arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorluk çektiğimiz, şu anda birçoğumuz asosyalleştik ve bu durumu aşmak bizi biraz zorluyor (10;K ve E).

Arkadaşlarımın bazıları ile tabii ki aram açıldı fakat bu da beni bu dönemde yalnız bırakmayan insanlarla güvenilir ve güçlü ilişkiler kuramama ve doğru insanları bulmama yardımcı oldu (11;E).

6. Pandemide Fiziksel ve Duygusal Olarak Yaşananlar

Bazıları vaktini kendine ayırıp fiziksel ve ruhsal olarak kendini geliştirse de bazılarımız sağlıklı günler geçirerek fiziksel ve ruhsal olarak yıprandı. Yorgunluk, ölüm korkusu, umutsuzluk, endişe, gelecek kaygısı gibi düşünceler yaşasak da olumsuz düşüncelerimizi bir kenara bırakıp olumlu düşüncelerimizi ön planda tutarak bu durumu dengelemeye çalıştık (10;K ve E).

Pandemi de insanı psikolojik olarak kısıtlanmışlık hissiyle yorulan korku hissi tüketti. Eski yaşamını özleyen ama günden güne unutan birey, yeni hayatına da hızla adapte olabildi (10;K ve E).

İnsanların bir anda böyle bir durum ile karşılaşmaları halinde ne gibi önlem almaları gerektiğini bilmemeleri bir panik ortamı oluşturmuştu. Bu giderildikten sonra bireylerde işlerini kaybetme korkusu baş gösterdi. Ve birçok insan bu konudan dolayı işlerini kaybedip ruhen ve bedenen yıprandılar. Bu durum öğrencilerde ise bir tık farklı oldu. Duruma ayak uydurmada zorluk çeken anlam boşluğa düşen öğrencilerde panik olmuş bu da ruhen bir sıkıntıya sebep olmuştur. Bazı öğrenciler hayatlarına yön verecek yeni bir yola çıkacağı sınavlara evlerinde çalışma durumu oldu. Bu süreçte bir kesim her şeyi salan artık ipin ucunu kaçırdığını düşünen kesimdi diğer kesim ise bu olayı avantaj edinip derslerine sıkıca sıldı ama hayatlarında ilk kez böyle bir durumla karşılaştıkları için çalışma aşamalarında bazı sorunlar karşılarına çıktı. Bunlar nerden başlayacağını bilememe, derse ne kadar zaman ayıracağını hesaplayamama gibi. Ama bunlarda uzman kişilerin desteğiyle okul, dersane rehberlik servisleriyle açığa kavuştu ve azimli olan kişiler başarı kapısından geçti (9;E ve K).

Pandemiden önce kendime çok fazla vakit ayırabilen bir genç değildim. Pandemiden önce sosyal medya bağımlılığım vardı ve sürekli telefona bakıyordum. Pandemi olunca tüm sosyal çevrem birden yok oldu. Ben de kendime bolca vakit ayırmaya karar verdim ve sosyal medya hesaplarımı sildim. Kitap okumayı günlük alışkanlık haline getirdim, spor yapmaya başladım. Tek başıma güzel bir yaşantı sürdürdüm. İmkânlarımız sayesinde yazlık evimizde güzel bir doğa tatili yaptım. O yüzden hiç ruhsal çöküş yaşamadım (11;K).

Büyük dedemi kaybettim. Pandemide yaşanan ölümler o kadar fazlaydı ki çok da garipseyedim. Biraz normalleşmiş gibi bir algı oluştu benim kafamda. Sadece hiçlikte süzülüyormuşum gibi hissettim (11;K).

Pandemi sürecinde fiziksel olarak herhangi olumsuz bir durumla karşılaşmadım. Ama ne yalan söyleyeyim bir aralar bu maskelerden asla kurtulamayacağız diye çok korkmuştum (11;E).

Pandemi sırasında büyükannemi ve dedemi kaybettim. Bu durumda biraz vurdumduymaz davrandım ve çok büyük üzüntüler yaşamadım ben hepsinin huzura eriştiğini düşünüyorum (11;E).

Pandemi döneminde uygulanan kısıtlamalar öğrencilerde yarattığı fiziksel ve duygusal etkiler, Karataş (2020) 8. sınıflarda etkisini hissetmedim, can sıkıntısı, kaygı artışı, özgürlüğün önemi şeklinde yaşanırken; 12. sınıflarda psikolojinin bozulması, aile içi çatışmalar, stres, etkisini hissetmedim ve özgürlüğün önemi şeklinde ifade edilmiştir.

Pandemi süreci Yakut (2020) cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, ekonomik durum, anne ve baba eğitim düzeyi öğrenciler üzerinde fiziksel ve duygusal açıdan anlamlı farklılıklar oluştururken, anne ve baba mesleği anlamlı fark yaratmamıştır.

7. Pandemide Teknoloji Kullanımı

Teknolojiye bağlandılar, belki de hiç açmadıkları televizyonları “Bugünkü vaka sayısı kaç?” diyerek açtılar (10;K ve K).

Teknolojik cihazların kullanımına vakit ayırdığımız bu dönemde en çok kullandığımız teknolojik araçlarımız arasında telefon ve bilgisayar olabilir. Bilgisayarı kullanma amacımız online derslere katılmak, ödevlerimizi yapmak, bilgi edinmek amaçlıyken telefonumuzu ise daha çok sosyal medya ve iletişim için kullandık. Pandemi sürecinde en çok kullandığımız uygulamalar arasında Instagram, Youtube ve EBA yer alıyor (10;K ve E).

Benim pandemiden önce ekran sürem 12-13 saatti. Pandemide kendime zaman ayırmaya karar verdiğim için sosyal medyalarımı silince 2-3 saate kadar düştü. Genel olarak elektronik cihaz kullanımım baya azaldı. Televizyon, bilgisayar vb cihazları kullanmayı tamamen bıraktım (11;K).

Pandemiden önce ekran sürem 4 ila 6 saat arasında değişiyordu hatta bazenleri daha da fazla olabiliyordu. Pandemi sonrası bunu 2 ila 3 saat aralığına çekebildim. Pandemi sürecinde ve şu anda hala telefonumu fazlasıyla kullanıyorum gerek oyun oynamak için gerek dersler için çok yoğun olarak kullanıyorum (11;E).

Bu öğrencimiz uyguladığı anket yoluyla okulundaki diğer öğrencilerin görüşlerini de yansıtmıştır: Ankete katılan öğrencilerin 3'te 2'si ekran sürelerinin artış gösterdiğini ifade etmiştir. Geri kalan 3'te 1'i ise ekran süresi azalan ya da değişmeyen kesim oluşturmaktadır. Ekran süresinin azaldığı kesimi tamamen 11. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bunun sebebi olarak ise akademik kaygılar ve üniversite giriş sınavlarına yönelik çalışmalar gösterilmektedir. Pandemi sürecinde öğrencilerin nerdeyse 5'te 4'ü bilgisayar ile zaman geçirdiklerini ifade etmiştir. Pandemi sonrasında en çok kullanılan cihaza verilen cevap ise akıllı telefon olmuştur. Bu değişiklikteki temel değişim ise öğrencilerin dışarıda geçirdikleri zamana bağlı olarak daha kolay erişilebilir bir araç ihtiyacının oluşumudur. Pandemi sürecinde birden fazla amaç (eğitim, araştırma, iletişim, eğlence vb.) için kullanılan cihazlar sonrası dönemde iletişim ve eğlence ekseninde amaç değiştirmiştir. İlk soru ile de bağlantılı olarak öğrencileri ekran başında geçirdikleri sürenin artışının verimli bir şekilde olmayıp daha çok eğlence ekseninde sosyal medya bağımlılığı olarak geliştiği yorumunu yapmak yanlış olmaz. 10 ve 11. Sınıf kademelerinde az da olsa yeni hobiler edinmek ve yetenekler kazanmak yönünde olurken sınıf kademesi düştükçe mevcut etkinliklerin ilerletilmesi olarak kayda geçmiştir. Kız öğrenciler online platformlardan içerik tüketme oranının artışı ve bunun pandemi sonrasında da devam ettirilmesi olarak kayda geçerken erkek öğrencilerin online oyunlardaki aktifliğinin artışı göze çarpmaktadır (11;K).

8. Pandemiye Çevre ve Canlılar

Tabii insanlar bunlarla uğraşırken ekosistemdeki diğer canlılar derin bir nefes aldı. Bizim tatlı dostlarımız olan hayvanlar gerçek özgürlüklerine kısmen de olsa kavuştu. Canavarlaşan hırslarına mani olmayan insanların kirlettiği dünyada yaşamak hayvanlar içinde oldukça zorken pandemi adlı bir kurtarıcı onlara ışık tuttu. Maalesef yanlış okumadınız. Deniz kendini daha hızlı temizleyebildiği için kıyıda sevinç dansları yapan yunusların videosu hâlâ internette mevcut. Ya da insanları görmeyince şehre inen geyiklerin fotoğrafı hâlâ var. Pandemi ne kadar kötü olarak adlandırılırsa da hayvanlar gerçek yaşantılarını yeniden keşfetme şansına sahip oldular (10;K ve K).

9. Pandemi Öncesi ve Sonrası Ben

Pandemide ben olmak hakkında konuştuğuktan sonra aslında hayatımızda birçok şeyin olumlu ya da olumsuz anlamda değiştiğini görüyoruz. Pandemiden önceki bize ve pandemiden sonraki bize bakarsak ve birisini seçmek zorunda kalırsak bu zorlu dönemleri büyük bir üstünlükle, çabayla aştığımız ve gerçekten kendimizi keşfettiğimiz için pandemiden sonraki bizi seçerdik sanırım. Pandemiden önce hayattan daha fazla şey beklerken şu anda ise istediğimiz ve hayattan beklediğimiz şeylerin başında sağlık, mutluluk ve huzur başta oldu (10;K ve E).

Pandemi bize sil baştan nasıl başlayacağımızı öğretti. Aynı evde yaşadığımız yabancıları tanımamıza fırsat verdi. Kafese tıklıp yıllarca orada yaşamını sürdürmeye mahkum hayvanları anlamamızı sağladı. Ve sağlığımızın her şeyden daha önemli ve kıymetli olduğunu bize çetin bir yolla öğretti (10;K ve K).

Ben pandemi sırasındaki ve daha sonraki halimi tercih ederdim. Kendimle oldukça güzel vakit geçirdiğim için hayatımda baya olumlu yönler kazanmama sebep oldu. Her şeye daha pozitif bakmaya başladım. Pandemiden önce hayat gerçekten fazla yorucu olduğu için ben de diğer tüm insanlar gibi “Tatil olsa da rahatlasam.” Düşünce yapısıyla bakıyordum. Şimdi sakin ve normal bir hayat ile yaşamıma kaldığı gibi devam etmeyi istiyorum (11;K).

Pandeminin üzerimde hem iyi hem de kötü birçok etkisi oldu tabii ama iyi olan etkilerinin daha fazla olduğunu düşünüyorum. Üzerimdeki en büyük etkisi sosyal hayatın ve insanların benim için değerini anlamam oldu. Normalde çok sosyal hayatı olan bir insan değildim ama pandemi sonrası arkadaş sayımı iki katına çıkarttığımı söyleyebilirim. Ayrıca çevremdeki insanların artması sayesinde insanlarla ilişkimde gelişti artık günlük hayatta karşılaştığım herhangi biriyle daha rahat konuşabiliyorum. İkinci en büyük etkisi bilgisayar oyunlarının etkisinden kurtulup sporlara yöneldim ve bu sayede daha sağlıklı bir yaşam sürdürdüğümü düşünüyorum. Ben pandemi sonrası beni tercih ederdim. Çünkü hem daha sosyal hem de çalışmayı seven bir ben ortaya çıktı. Hem yaşamamın bir amacı olduğunu anlamaya başladım. Eğer şimdiki aklım olsa pandemide bolca kitap okuyup genel kültür bilgisi edinmeye çalışırdım (11;E).

Pandemi öncesinde hayata daha kaygısız ve pozitif bakıyordum pandemi sonrasında daha gerçekçi ve her şeyin ilk başta kötü ihtimalini göz önünde bulundurarak hareket etmeye başladım şimdi hayattan sağlık mutluluk huzur ve güzel bir gelecek bekliyorum. Pandemi sonrası beni tercih

ederdim bu tür bir süreçte büyüdüğümü ve özellikle sağlık anlamında bir şeylerin farkında olduğumu hissediyorum (10;K).

Genel tabloya bakıldığında anket uygulanan öğrencilerin büyük bir kesimi; hayat düzeninin olumsuz etkilendiğini, çalışma alışkanlığını kaybettiğini, uyku düzeninin bozulduğunu ve odaklanma problemi yaşadığını ifade etmiş. Küçük bir kesim etkilenmediğini söylerken daha küçük bir kesim ise olumlu yönde değiştiğini belirtmiş. Pandemi sonrası alışkanlıklarının mental sağlıklarına endeksli olarak şekillendiğini söylemek de yanlış olmaz. Ezici bir yoğunluk, psikolojik destek almadıklarını belirtse de yine ezici bir yoğunluk beklenenin aksine pandemi sonrası kendilerini tercih ediyor. Çünkü pandemi sonrası beklentiler pek değişmese de kendini keşfeden, değişip geliştiğini düşünenlerin oranı bir hayli fazla (11;K).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada öğrencilerin gözünden pandemi dönemine ilişkin duyguları, düşünceleri, zaman yönetimlerini değerlendirerek, akranlarına ve gelecek kuşaklara yol gösterebilecek yaşantıları ele alınmıştır.

Gerek bu çalışmada öğrencilerin kendi yaşantılarına ilişkin anlatımları gerekse konuyla ilgili yapılan çalışmalarda pandemi sürecinin tümünden olumsuz ya da tümünden olumlu yönü olmadığı; bireylere göre olumlu ve olumsuz yönleri olduğu sonucu elde edilmiştir.

Pandeminin olumlu yönlerini ele aldığımızda;

- Eğitim giderlerinin azalması,
- Çalışan bireylerin öğrenimine devam etmelerinin kolaylaşması,
- Yüz yüze öğrenme imkânı bulunmayan öğrencilere erişilmesinin kolaylaşması,
- Sağlanan imkânlar nedeniyle uzaktan eğitimin daha kolay sürdürülebilmesi,
- Geleneksel eğitim uygulamalarındaki aksaklıkları giderici yeni seçenekler yaratılması, gibi sonuçları görmek mümkündür (Tapu Kadastro Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, 2022).

Pandeminin olumsuz yönlerini ele aldığımızda da;

- Öğrencilerin bir kısmının gerekli olanaklara erişememesi (örneğin bilgisayar),
- Öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi ve bu durumun ardından gelişebilecek sıkıntılar,
- Anında yardım görememe ve sorunun giderilmemesinden kaynaklanan problemler,
- Kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirememiş bireyler için planlama zorluğu,
- Çalışan bireylerin kendine ayıracakları vakitte ders çalışma zorunluluğu,
- Sosyal ilişkilerde yaşanan kopukluk,
- Laboratuvar, atölye gibi uygulama ağırlıklı konuların işlenmesindeki sınırlılıklar ve öğrenci sayısındaki fazlalık nedeni ile iletişimdeki sınırlılıklar gibi olumsuzlukları söylenebilir (Tapu Kadastro Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, 2022).

Psikolojik danışman görüşlerine göre öğrencilerin bu süreçte kişisel, ilişkisel kazanımları açısından öz disiplin ve sorumluluk becerileri, yeni uğraşlar ve hobiler edinme, teknoloji okur-yazarlığı ve teknolojiyi kullanma becerileri, olumsuz yaşam olayları ve olumsuz duygularla baş etme becerileri artarken; teknoloji bağımlılığında artışın olması, okulun sağladığı sosyalleşme olanağından yoksun kalınması, okuldan soğuma ve günlük yaşam rutinlerinin bozulması, düşük sosyo-ekonomik gruptaki öğrenciler açısından teknolojik olanaklardan yoksun kalınması, okula-öğrenmeye karşı motivasyon düşüşü ve akademik gerileme olumsuz etkiler olarak belirtilmiştir (Tuzgöl Dost, 2022).

Pandemi ile birlikte yaşantımızda ya da toplumda var olan normlerimiz de değişmeye başlamıştır. Pandemi öncesi internet, cep telefonu, televizyon gibi teknoloji karşısında geçirilen süreler teknoloji bağımlılığının göstergelerinden birisi kabul edilirken; pandemiyle birlikte yaşamımıza giren uzaktan eğitimin bir sonucu olarak nerdeyse tüm gün bu ürünlerin karşısında zaman geçirme durumunda kalınmış, bağımlılık normalimizin değişmesi durumu ortaya çıkmıştır.

Pandemi öncesi rutin yaşantımızın sıkıcılığından, tek düzeliğinden şikayet ederken; pandemiyle birlikte sabah kalkıp işe, okula gidememenin, parkta yürüyememenin, haftanın aynı günü aynı saatte yaptığımız etkinlikleri yapamamanın da olumsuzluğunu fark ettiğimiz söylenebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde pandemi rutinin insan ve insanlık için nasıl bir lüks olduğunu keşfetmemizi de sağlamıştır.

Pandemi yaşadığımız kentin, binaların mimari yapılarını da gözden geçirmemize yol açmıştır. Ak (2020), mimarlardan ve şehir planlamacılarından her türlü sağlık sorununu göz önünde bulunduran, ortak kullanılan alanların hastalık bulaşmasını önleyecek, etkili sosyal mesafe önlemlerini sağlayan yeni nesil evleri, ofisleri ve diğer binaları kapsayan bir dizi büyüleyici tasarımı ve teknolojik yeniliği görmeyi bekleyebiliriz. Bu yeni pandemik mimari insanların evlerinin, bahçe veya balkon gibi açık alanlarla daha kolay havalandırılmasını gözeten, balkonu, terası ve bahçesi olan yapıları oluşturacaktır. Evlerin yakınında veya balkonlarda küçük bahçeler oluşturmak ve bitki yetiştirmek ruh sağlığımıza iyi gelmekle kalmayıp bizlere kendi sebze ve meyvelerimizi yetiştirmenin mutluluğunu da yaşatabilecektir.

Pandemiyle birlikte farklı zamanlarda da olsa tüm ülkeleri kapsayan kısmi ya da tam kapanma önlemleri hayata geçirilmiştir. Bu alınan önlemler göstermiştir ki, doğal yaşam insan tehdidinden uzaklaşmış, kısa süre de olsa kendi döngüsü içinde kendisini yenileyebilme fırsatını yakalamıştır. Bu süre içinde ulaşım araçlarının kullanımının azalmasına bağlı olarak fosil yakıtların tüketimi, sera gazlarının salınımı azalmıştır. Yaşanan bu yeni durum dünyanın adeta durup bir soluk almasına katkı

sağlamıştır. Ortaya çıkan bu durum insanlığın küresel bazda, bir pandemi olmaksızın alacağı önlemlerle ‘dünyaya periyodik aralıklarla soluk aldırma, doğanın kendisini yenilemesine fırsat verme, sera gazlarının salınımını azaltma yönünde hayata geçirilebilir mi?’ sorusunu akla getirmektedir ki; neden olmasın?

Küresel bazda alınacak önlemler, Birleşmiş Milletler üzerinden planlanabilir. Periyodik olarak beş ya da on yılda bir, on beş gün ya da bir aylık dönemler halinde tam kapanma hayata geçirilebilir. Bu tam kapanmada faaliyeti durdurulacak ve devam edecek sektörler belirlenerek, faaliyeti durdurulan sektörler yine Birleşmiş Milletler üzerinden sübvansane edilebilir.

Son söz yerine her kriz ve travma da olduğu gibi pandemi de yıkımlara, acılara, kayıplara rağmen insana ve insanlığa yeni öğrenmeler sunmuştur. İnsanlığın Bertolt Brecht’in “bugün dünden yarına beslenerek yol alır” dediği gibi pandemiden ne kadar beslendiğini yarın ortaya koyacaktır.

Ağustos 2022

KAYNAKÇA

- Ak, Ö. (2020). Pandeminin Mimarisi. *TUBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*. https://bilimteknik.tubitak.gov.tr/system/files/makale/32_pandemi.pdf adresinden erişildi.
- Arık, S., Karakaya, F., Çimen, O., ve Yılmaz, M. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitim Hakkında Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 631-659. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1729731> adresinden erişildi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 368–388. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/898942> adresinden erişildi.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 95-107. <https://keg.aku.edu.tr/arsiv/c4s1/c4s1m6.pdf> adresinden erişildi.
- Karataş, Z. (2020). “COVID-19 Pandemisi Sürecinin LGS ve YKS Sınavına Hazırlık Sürecinde Olan Çocuk ve Ergenlerin Psikolojilerine Yansımalarının İncelenmesi”. *Pandemi Döneminde Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Editör: Gençdoğan, B. 54-74. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2020.
- Tuzgöl Dost, M., Aslan, H. ve Aslan, A.M. (2022). Okul Psikolojik Danışmanlarına Göre COVID-19 Pandemi Sürecinin Öğrenci, Öğretmen ve Velilere Etkileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 47(211), 1-25. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/10508> adresinden erişildi.
- Yakut, S. (2020). Pandemi Sürecinin Lise Öğrencileri Üzerindeki Psikososyal Etkilerinin İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(58), 2334-2347. http://www.jshsr.org/Makaleler/2095090324_14-7-58.1997-2334-2347.pdf adresinden erişildi.

Ek-1 Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Faaliyeti Onayı.

T.C.
ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-23019798-605.01-44758856
Konu :Bilimsel Araştırma Faaliyeti

02.03.2022

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Çankaya Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü'nün 28.02.2022 tarih ve 44544219 sayılı yazısı.

Çankaya Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü ve Ankara Atatürk Lisesi Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi işbirliği ile pandemi sürecinin okul çağındaki gençler üzerindeki etkilerini incelemek, okullarımızdaki iyi örnekleri ön plana çıkarmak ve belirlenen sorun alanlarına yönelik çözüm önerileri üretmek amacıyla "**Pandemi Sürecinin Lise Düzeyi Gençler Üzerindeki Etkileri - Bize Ne Oldu / Oluyor?**" temalı bilimsel araştırma yapmak istediklerini ilgi yazı ile belirtmektedirler.

İlçemiz genelinde yer alan ortaöğretim kurumlarının tamamına gönderilecek 'dijital form' aracılığıyla oluşturulan sorun alanları/konu başlıklarına ilişkin gönüllülük esasına dayalı veri toplanması ve sonuçların raporlaştırılması amaçlanmaktadır. İlçemize bağlı resmi ve özel liselerde dijital form aracılığıyla bilimsel araştırmanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olurlarınıza arz ederim.

Çetin ADIYAMAN
Şube Müdürü

OLUR
Yaşar TÜRK
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki: İlgi yazı

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Adres : Harbiye Mh. Nakış Sokak No:41 06650 Çankaya/Ankara Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>
Telefon No : 0 (312) 418 68 75 Bilgi için: Sedat TAŞCI (Dahili 128)
E-Posta: çankayamem.rehberlik@gmail.com Unvan : Memur
Kep Adresi : meb@is01.kep.tr İnternet Adresi: çankaya.meb.gov.tr Faks:3124192784

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. İmza Bilgileri: 505c-dfd8f-3509-bb47-7fae

